

Informacijska pismenost u kontekstu dostizanja bolonjskih kompetencija

Prof. dr. Senada Dizdar
senadadizdar@gmail.com

Sadržaj

- **Revolucija informacijske tehnologije**
- **Informacijska pismenost**
- **Problemi oko korištenja pojma informacijska pismenost**
- **Generacija „digitalnih urođenika“**
- **Informacijska pismenost kao cilj obrazovne politike**
- **Modeli informacijske pismenosti**
- **Zaključak**

Revolucija informacijske tehnologije

- Ekonomska sfera
- konkurentnost, kreativnost i inovacija
- procesi, tehnike i alati za upravljanje izvorima, stvaranje znanja
- Cilj: društvo znanja
- „virtualni cunami“ (virtual tsunami)
- Društvo znanja
 - smisleno korištenje infrastrukture
 - kritički odabir
 - propitivanje
 - vrednovanje informacija
 - etičko korištenje informacija

Historijsko određenje

4

- Pol Zurkovski (Paul Zurkowski), predsjednik Asocijacije za industrijske informacije (Information Industry Association).
- *“Informacija nije znanje; to je koncept ili ideja koja ulazi u čovjekovo perceptivno polje, vrednovana je i asimilirana učvršćujući ili mijenjajući individualni koncept realnosti i/ili sposobnost djelovanja. Kao što je ljepota u oku gledaoca, tako je i informacija u umu korisnika*

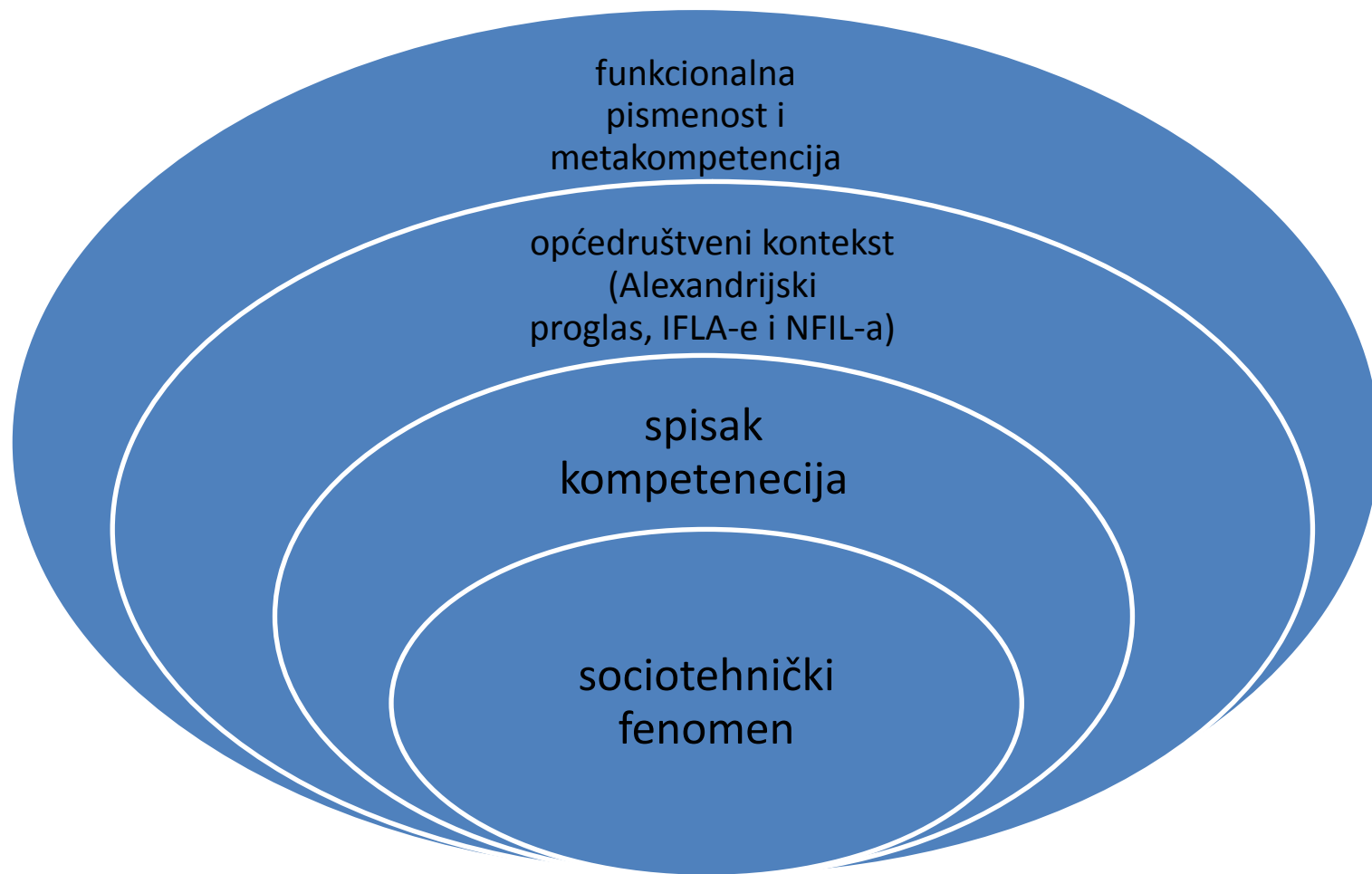
Pismenost za „društvo znanja“

- Informacijski pismene osobe definiraju se kao: „one koje su naučile kako učiti (...) jer znaju kako je znanje organizirano, kako pronaći informacije i kako se njima koristiti na sasvim razumljiv način“.

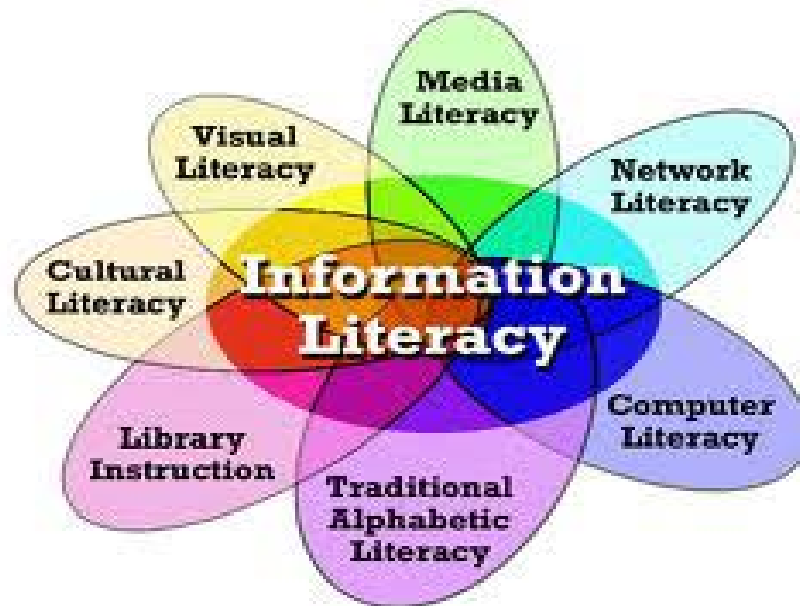
Sticanje generičkih kompetencija omogućava studentu:

- da bude svjestan informacijske potrebe,
- da prepozna je informaciju koja može riješiti problem,
- da pronađe potrebnu informaciju,
- da vrednuje informaciju,
- da organizira informaciju,
- da se djelotvorno koristi informacijama

Informacijska pismenost kao metakompetencija

Odnos informacijske pismenosti i drugih pismenosti

Problemi oko korištenja pojma

Informatička pismenost

korištenje računala,
hardvera i softvera,
mreža i programa

Informacijska pismenost

usredotočena na **sadržaj**
koji se prenosi tehnologijom

Mitološke zablude

- prihvatanje da je informacija resurs
- informacijska pismenost intuitivni je skup sposobnosti koje pojedinci razvijaju usput
- tehnologija se usavršava čineći informacijsko opismenjavanje suvišnim
- riječ je zapravo o obrazovanju korisnika biblioteka s osuvremenjenim i pomodnim nazivom
- informacijska pismenost važna je isključivo u obrazovnim sistemima
- (Špiranec i Banek 2008:3)
- Priča Marien Seker (MaryAnne Secker)
 - Kurs je preimenovan u *Trening za informacijske izvore (Information Resources Training)* i odmah je bio prihvatljiviji za polaznike

Upute za izradu seminarskog rada Homo zappiensa

student's formula:

Google + Copy + Paste = Home work done

*Notes
to
Quote
.com*

Doing assignment

1. Go to wikipedia
2. Copy the article
3. Paste
4. Delete all [1][2][3]

Kako to mislite, prije printanja moram pročitati???

Nove generacije studenata očekuju da:

11

- informacije prime relativno brzo,
- rade više stvari odjednom,
- prvo vide grafički prikaz, a tek potom tekst,
- pristupaju informacijama nasumice, s bilo kojeg mjesta i u bilo koje vrijeme,
- žele odmah biti pohvaljeni i često nagrađivani,
- da imaju informacijske sisteme koji će raditi poput, npr., Googlea...

Internetska generacija se obrazuje na WWW

- nemaju cjelovitu sliku o procesu pretraživanja informacija u e-okruženju,
- doživljavaju pretrpanost informacijama i poteškoće u upravljanju i redukciji ogromnih količina informacija,
- izloženi su informacijskim bujicama,
- nemaju konceptualni uvid u sisteme koje koriste,
- nesigurni su pri pretraživanju,
- nasumice biraju pojmove za pretraživanje, što je često rezultat nedostatnih početnih informacija o nekoj temi,
- nisu skloni kritičkom iščitavanju ili pregledavanju rezultata, što rezultira slabijom kvalitetom radova.

Internetska generacija se obrazuje na WWW

- koriste široku lepezu neispravnih strategija rješavanja problema, poput kopiranja, filtriranja i pojednostavljivanja,
- tolerancija na greške,
- služe se vizuelnim elementima kao kriterijem odabira informacija,
- kopiraju i „lijepo“ dijelove teksta, bez razumijevanja etičkih načela korištenja informacija,
- spremni su donositi zaključke na temelju malog broja informacija,
- zadovoljavaju se s „donekle-relevantnim“ rezultatima, te brzo odustaju od traganja za boljim rješenjima
- (Banek-Zorica, M.; Špiranec, S. 2008: 109).

Šta trebaju znati

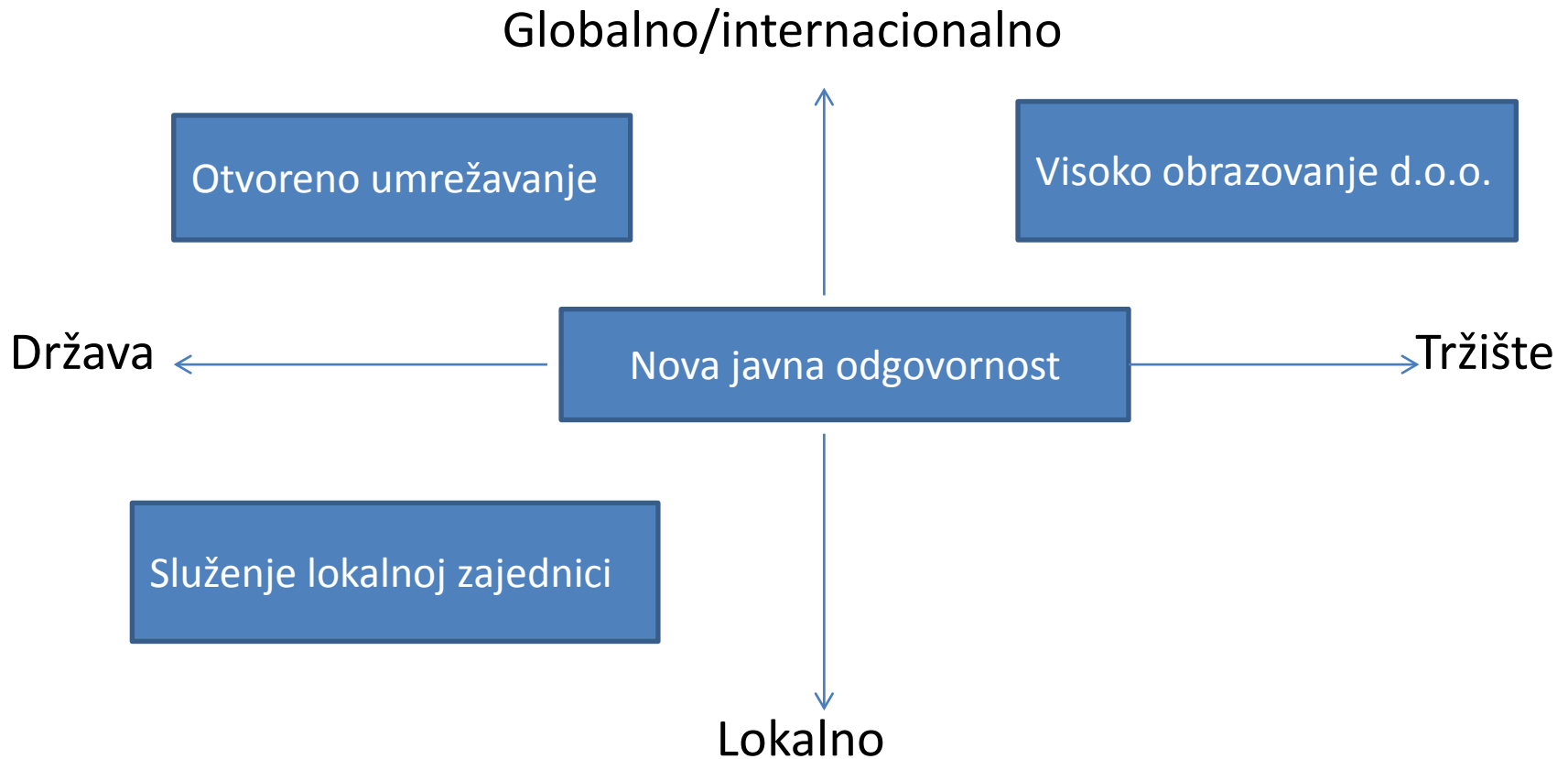
- procjena, tj. vještina razlikovanja vjerodostojnih od nevjerodostojnih informacija
- sinteza ili sposobnost izgradnje valjane argumentacije koja se izvodi iz raznih izvora
- istraživanje ili aktivnosti promišljenog i planiranog pretraživanja, otkrivanja ili diseminacije vjerodostojnih i relevantnih informacija
- učenje iz prakse, odnosno učenje kroz činjenje (*learn by doing*) unutar autentičnih disciplinarnih zajednica
- pregovaranje ili fleksibilnost djelovanja i rezoniranja u transdisciplinarnoj okolini za stvaranje domišljatih ili alternativnih rješenja.

Informacijska pismenost kao cilj obrazovne politike

- Najčešće podučavanje bazirao na autonomnim inicijativama bibliotekara širom svijeta, u obliku tutoriala ili kurseva za samopodučavanje
- Izuzetak od toga su zemlje engleskog jezičkog područja
- Europa teži da:
 - se prilagodi Lisabonskoj strategiji (2000. i 2005.)
 - uskladi obrazovne struktura u Europi (TUNING Educational Structures in Europe, 2000.)

Organizacija za privredni razvoj i saradnju (Organisation for Economic Co-operation and Development; OECD) 2008. godine.

Mogući razvoj visokog obrazovanja

Konferencija pod nazivom Higher Education to 2030.

Standardi informacijske pismenosti

- Veliki broj modela i standarada:
- Standard Američkog udruženja za visokoškolske biblioteke (Information Literacy Competency Standards for Higher Education ACRL; 2000), Standard Američkog udruženja školskih bibliotekara (ALA, 1998), ili Australski i Novozelandski standard.
- **Kritika standarda**
 - previše pojednostavljuju složeni proces
 - misaone procese višeg reda poput interpretacije ili kritičkog mišljenja nemoguće je ispitati jednostavnim testovima, a standardizacija teži ka uspostavi pojednostavljenih mjernih skala
 - nekritičkom preuzimanju i prevođenju

Modeli informacijske pismenosti

- Modeli se dijele na:
 - **Metamodele**
(Model pretraživanja C.C. Kuhlthau-a, Model prikupljanja bobica; M. Bates, relacijski model C. Bruca)
 - **Kontekstualne**
(Šest velikih vještina, Standing Conference of National and University Librarie: SCONUL, TFPL ...)
 - **Zadatak:**
 - umanjiti „metaforičnosti standarada”
 - Prilagoditi ga okruženju

Model prožimanja komponenti

- Ešrefa Beba Rašidović - *Informacijska pismenost i visokoškolske biblioteke – edukacija korisnika. Model Univerziteta u Sarajevu (2011.)*
- *Model prožimanja komponenti*

Zaključak

- Razvoj znanja i vještina za cjeloživotno učenje je središnje mjesto u poslanju visokoškolskih ustanova koje:
 - osigurava da pojedinci imaju intelektualne sposobnosti zaključivanja i kritičkog razmišljanja,
 - pomaže pojedincu da izgradi okvir za „učiti kako učiti“
 - omogućava temelj za nastavak i razvoj karijera, ali i djelotvorniji angažman u izgradnji zajednice.
- Informacijska pismenost ključna je komponenta za cjeloživotno učenje i proteže se na sve vrste obrazovanja (formalnog, neformalnog i informalnog), jer omogućava sticanje znanja i vještina neophodnih za istraživanje, rad u sve zahtjevnijem poslovnom okruženju, povećavanje odgovornosti u donošenju odluka, većoj stručnosti.

Zaključak

- Nove teorije obrazovanja koje pripadaju konstruktivističkoj paradigmi, e-učenju i cjeloživotnom učenju, neostvarivi su bez informacijske pismenosti
- Informacijska pismenost se ne može provoditi fragmentarno ni pojedinačno, ona mora biti dijelom obrazovne strategije, u kojoj će biti jasno definirani ciljevi i napravljeni modeli koji odgovaraju okruženju u kome se (informacijska pismenost) provodi.
- Obrazovne ustanove koje u svojim planovima i programima imaju ugrađene sadržaje za informacijsko opismenjivanje, mogu nositi epitet modernih i savremenih obrazovnih ustanova.

Literatura

- Castells, Manuel. Uspon umreženog društva. Zagreb: Golden marketing, 2000.
- Basili, Carla. Theorems of Information Literacy // Informaciona pismenost i doživotno učenje/uredili A. Vraneš, Lj. Marković, G. Aleksander. Beograd : Filološki fakultet Univerziteta Bibliotekarsko društvo Srbije: Emporija niverzitet, 2008, 46-78.
- Dizdar, Senada Informacijska pismenost i cjeloživotno učenje // II savjetovanje visokog obrazovanj –primjena Bolonjskih principa na Univerzitetu u Sarajevu Sarajevo 11. i 12. april 2008. godine (plenarni referati).
- Information Literacy Competency Standards for Higher Education dostupna na: <http://www.ala.org/acrl/standards/informationliteracycompetency> (preuzeto 8. 4. 2012.).
- Ishodi učenja – priručnik za sveučilišne nastavnike /[autorice Sanja Lončar Vicković, Zlata Dolaček -Alek] .Osijek : Sveučilište Josip Juraj Strossmayer, 2009. Dostupno na: http://www.unios.hr/uploads/49ishodi%20ucenja_prirucnik.pdf (9.4. 2012.).
- Lasić-Lazić, Jadranka, Špiranec, Sonja, Banek Zorica, Mihaela, Standardizacija u području informacijske pismenosti: između iluzije i potrebe / U: Standardizacija i kvalitet bibliotečkih usluga / [organizator konferencije Bibliotekarsko društvo Srbije]. - Beograd : Bibliotekarsko društvo Srbije, 2011. - Str. 41-50.
- Laszlo, Marija, Jadranka Lasić-Lazić. Merila informacione (ne)pismenosti /: Standardizacija i kvalitet bibliotečkih usluga / [organizator konferencije Bibliotekarsko društvo Srbije]. - Beograd : Bibliotekarsko društvo Srbije, 2011. - Str. 65-80.
- Prensky, Marc: Digitalni urođenici, digitalne pridošlice Razmišljaju li doista drugačije?. Edupoint. Veljača 2005. godište V. Dostupno na: <http://edupoint.carnet.hr/casopis/32/clanci/2> (preuzeto 23.12.2011.).
- Rašidović, Beba Ešrefa. Informacijska pismenost i visokoškolske biblioteke – edukacija korisnika. Model Univerziteta u Sarajevu. Sarajevo, Filozofski fakultet 2011. (magistarska radnja u rukopisu)
- Secker, MaryAnne. “A humanistic approach to information literacy training : the programme at the Commonwealth Scientific and Industrial Research Organisation (CSIRO)”, J. M. Rendel Laboratory, Rockhampton, <http://www.une.edu.au/sat/pdf/CSIROLiteracy.pdf> (preuzeto 04.04.2011).
- Špiranec, Sonja, Mihaele Banek Zorica. Informacijska pismenost: teorijski okvir i polazišta. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 2008.
- TESE - The thesaurus for education systems in Europe - 2009 edition. Dostupno na http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/tese_en.php (preuzeto 8. 4. 2012.).

Kraj

- Hvala!

